

Krisplan – utkast

Med kris menas någon form av oväntad, eller extraordinär, händelse eller situation som innebär att våra deltagare, våra medlemmar, våra ledare, vår verksamhet och vårt varumärke, riskerar att skadas. En kris kan uppstå av många olika anledningar som t.ex. en olycka där en eller flera medlemmar är inblandade, men behöver inte alltid ha akut karaktär. Ett annat exempel på kris är övergrepp i form av våld, sexuellt våld eller annat utnyttjande. Det kan även handla om att någon har en personlig kris eller en svår sjukdom som påverkar så mycket att verksamheten inte kan bedrivas som vanligt. En kris kan också uppstå i händelse av ryktesspridning, t.ex. att någon i föreningen håller på med oegentligheter. Det finns många fler exempel på möjliga kriser och att upprätta en fullständig förteckning över allt som möjligen kan hända går inte. Därför måste föreningen ha en plan för hur vi ska agera i händelse av kris.

Mål och syfte

Krishantering handlar om att ha beredskap för oönskade händelser och situationer och att det finns rutiner för hantering av kriser. Målet med den här krisplanen är att alla verksamma i SOLBERGA BOLLKLUBB ska veta vad som behöver göras i händelse av kris.

Krishantering

Krishanteringen i SOLBERGA BOLLKLUBB bygger på att:

- det finns en fungerande krisgrupp
- föreningens ledare känner till denna krisplan och har kunskap om hur de ska agera i händelse av kris

Våra ledare skall ha nödvändiga kunskaper i akut omhändertagande. Föreningen tillser att det finns möjlighet för ledare i att gå nödvändig utbildning för detta. Styrelsen ansvarar för att ordna sådan utbildning och respektive ledare ansvarar för att anmäla sig och genomföra utbildning i akut omhändertagande.

I samband med ledarutbildningen läggs ansvaret för utrustningen i sjukvårdsväskorna på ledarna men sektionen ser till att prylarna finns tillgängliga.

Solberga Bollklubb

Fotboll, glädje och gemenskap

Ledarna ska ha grundläggande kunskaper om krisplanen, sker årligen vid varje upptaktsmöte. Krisgruppens ordförande är ansvarig för att så sker.

Ansvariga i föreningen går igenom relevanta delar av krisplanen vid varje års upptaktsmöte. Administratören i krisgruppen ansvarar för detta.

Krisplanen ses över två gånger varje år, telefonnummer uppdateras och man går igenom vad personal och ledare behöver kunna. Administratören i krisgruppen ansvarar för att detta sker under våren och höst.

Krisgruppens utseende ses över varje år vid årsmötet. Styrelsen ansvarar för detta.

Krisgrupp och krisledning

I föreningen finns en utsedd krisgrupp som består bestående av följande personer:

Krisgrupp		
Namn	Roll	Telefon/mobil
Magnus Lundgren	Sammankallande	073-4612509
Donald Boström	Kommunikationsansvarig	
Christer Bertling	Sekreterare	
Björn Carlsson	Psykosocial samordnare	

Sammankallande: Organiserar, leder, samordnar och ansvarar för krisgruppens interna arbete. Har hand om vidtagna och planerade åtgärder.

Kommunikationsansvarig: Sammanställer lägesrapporter och information om händelsen och händelseutvecklingen samt ansvarar för mediakontakter enligt **Bilaga 5 – Rutiner vid massmediekontakter**.

Sekreterare: Ansvarar för att föra protokoll, där alla händelser/insatser beskrivs kortfattat med angivande av tid. Informerar tillsammans med medieansvarig styrelsen

Psykosocial samordnare: Ansvarar för att psykosocialt omhändertagande utförs enligt **Bilaga 4 – Psykosocialt omhändertagande**, och kontakter vid behov kommunens POSOM-grupp.

Solberga Bollklubb

Fotboll, glädje och gemenskap

SOLBERGA BOLLPLAN, LERKROGSVÄGEN 30

Hemsida: **www.solbergabk.se**

E-post: **info@solbergabk.se**

Postadress: BOX 74, 125 22 ÄLVSJÖ

Bilaga 1 - Krishantering för ledare

I en förening kan en kris uppkomma av många olika anledningar. Det första man tänker på är troligen en olycka där en eller flera medlemmar är inblandade. Är det dessutom i klubbens regi som olyckan inträffat så blir agerandet och omhändertagandet från föreningens sida av stor vikt. Hur framtiden i klubben kommer att se ut kan avgöras av hur väl vi hanterar krisen.

En kris behöver inte alltid ha akut karaktär. Andra exempel på möjliga kriser är mobbning, våld och sexuella övergrepp. Det kan även vara någon som har en personlig kris eller en svår sjukdom vilket påverkar lagkompisarna så mycket att verksamheten inte kan bedrivas som vanligt. En kris kan också uppkomma ur rykten som sprids. Rykten som kanske handlar om att någon i klubben håller på med oegentligheter.

Vi har en krisgrupp i föreningen som du som ledare skall kontakta i alla händelser av kris.

Vid en allvarlig olycka ska du alltid kontakta 112 eller andra blåljusaktörer. Men efter detta behöver du som ledare kontakta krisgruppen så fort som du kan, de hjälper till att samordna åtgärder och tar över ansvaret efter den första akuta fasen.

Blir du kontaktad av media, var trevlig men hänvisa alla frågor till kommunikationsansvarig i krisgruppen.

Bilaga 2 – Krishanteringsplan för ledare

Denna plan ska kännas till av alla ledare och ska alltid finnas tillgänglig, exempelvis i Lag/sjukvårdsväska

- ☐ När ni åker iväg på matcher och cuper ska det finnas en deltagarlista/förteckning över vilka som är med.
- ☐ Ni ska också ha en förteckning över vem som åker i vilken bil.

Åtgärder vid akut svårare olycka

Första insatsen

Som ledare ansvarar du för arbetsfördelning och utser:

- ☐ En eller två personer som tar hand om den skadade. Föreningens målsättning är att alla våra ledare ska ha fått utbildning i akut omhändertagande.
- ☐ Se till att den skadade alltid har någon hos sig.
- ☐ En person larmar 112 och möter även uttryckningen. Följande uppgifter ska lämnas när du larmar:
 - Vem som ringer och vilket telefonnummer du ringer från
 - Vad som har hänt
 - Var det har hänt, d v s vart räddningspersonal ska bege sig. Om platsen är svår att hitta kan man föreslå att möta räddningspersonalen någonstans och visa vägen.
 - Hur många som är skadade och hur allvarliga är skadorna?
- ☐ Lämna deltagarförteckning till räddningspersonalen.
- ☐ Någon som tar hand om de övriga i gruppen och informerar vad som hänt.
- ☐ Någon som tar hand om polis och eventuell press (hänvisa till kommunikationsansvarig).
- ☐ Någon som följer med transporten till sjukhus.
- ☐ Någon som informerar föreningen krisgrupp.

Insatser efter olycka

- ☐ Informera krisgruppen om vad som hänt så att informationen kan spridas och åtgärder vidtas.
- ☐ Skicka inte hem deltagarna! Samla istället gruppen på en plats där ni får vara ifred och informera så uttömmande som möjligt om vad som har hänt. Gör en bedömning om alla deltagares hem behöver kontaktas. Lämna i så fall över den uppgiften till krisgruppen så ni kan ägna er åt gruppen.
- ☐ Informera sakligt om vad som har hänt. Spekulera aldrig om händelsen/situationen och dess orsaksförlopp.
- ☐ Ge god tid för frågor och samtal. Ge alla som vill en möjlighet att komma till tals. Förvänta dig inte att alla ska reagera på samma sätt. Var tolerant.
- ☐ Förbered deltagarna på att det är vanligt och normalt med reaktioner efteråt. Uppmana dem att berätta för sina föräldrar/anhöriga vad som hänt/hur det är, så att de kan förstå eventuella efterreaktioner. Uppmana dem att tala om händelsen med anhöriga.
- ☐ Kanske kan det vara bra att ordna dryck och förtäring (och värme, filter el. dylikt).
- ☐ Om det är övernattnings och man valt att stanna kvar, kalla till återsamling direkt på morgonen dagen därpå.
- ☐ Vid olycka kontakta anhöriga, klubbledare, och eventuella motståndare. Vid dödsfall är detta en uppgift för polis eller sjukhus. Kontakta anhöriga när det är bekräftat att de har fått dödsbudet.
- ☐ Följ de drabbade hem, låt inte drabbade köra bil.
- ☐ Ställ in träning om det känns rätt men samlas istället för att bearbeta händelsen.
- ☐ Stöd stödjarna i gruppen; allvarliga händelser kan ta hårt på krafterna.

Här är några saker som du bör tänka på i förebyggande syfte:

- ☐ Delta i de ledarutbildningar som erbjuds!
- ☐ Fråga dina spelare om sjukdomar, allergier, mediciner och liknande. Informera dig om hur du skall agera om något händer. Tänk på nytillkomna spelare under säsong.

Solberga Bollklubb

Fotboll, glädje och gemenskap

- ☐ Var noga med att sjukvårdsväskan är ordentligt påfylld, även under träning.
- ☐ Ha alltid uppdaterad kontaktuppgifter till hands så du kan få tag i hemmet om något händer.
- ☐ Vid resor måste alla använda bälte! Detta gäller både bil och buss.
- ☐ När ni åker iväg på matcher och cuper se till att ha en deltagarlista/förteckning över vilka som är med och lägg den i medicinväskan.
- ☐ Se till att ha tillgång till mobiltelefon i ledargruppen.
- ☐ Använd sunt förnuft. Våga gå in och ta ansvar, våga stoppa aktiviteter som kan gå överstyr även om det handlar om att styra upp en annan vuxen människa.
- ☐ Var uppmärksam på dina spelare ibland behöver de mer stöd än annars.

Bilaga 3 – Krisplan vid övergrepp

En femtedel av alla barn i Sverige kommer att utsättas för någon form av sexuellt övergrepp innan sin 18-årsdag. Var tionde barn lever i hem med våld och var sjunde barn lever själv med utsatthet för våld. Nio av tio barn i Sverige är någon gång inskrivna i en idrottsförening. Som ledare, tränare eller på annat sätt aktiv inom en förening kan man komma i kontakt med barns utsatthet. Därför är det viktigt att vi har kunskap om hur vi ska agera om vi är oroliga att barn utsätts för övergrepp utanför föreningen – eller inom föreningen.

I händelse av övergrepp är det viktigt att:

- ☐ Ta hand om utsatt barn eller ungdom, andra berörda samt anhöriga.
- ☐ Föra minnesanteckningar eller på annat sätt bevara minnen från vad barn berättat/sagt/gjort eller vad annan ledare, aktiv eller annan personal eller vuxen berättat/sagt eller gjort. Tydlig dokumentation underlättar fortsatt kommunikation med både utsatt, föreningen samt myndigheter.
- ☐ Informera föreningen krisgrupp.
- ☐ Göra en orosanmälan till socialtjänsten vid oro för att barn far illa, inom eller utanför föreningen.
- ☐ Göra en polisanmälan om det är någon vuxen som har utsatt barn inom eller utanför föreningen.
- ☐ Stå upp för den som anmält och tydligt kommunicera både internt och externt hur barns och ungdomars skydd mot utsatthet alltid kommer att prioriteras och efterlevas då det enligt Barnkonventionen krävs att vi ”vidtar alla åtgärder för att skydda barn från alla former av våld och övergrepp”.
- ☐ Ta beslut om en eventuell utpekad förövare ska beläggas med time-out under tiden utredning pågår.
- ☐ Informera anhöriga, andra berörda inom föreningen eller föräldrar.

Dokumentation

Det är viktigt att dokumentera händelser eller ageranden som genomförts samt vad som lett fram till händelserna som föreningen står för. Detta ska sparas för att utvärdera både krisplanen, hanteringen och kunskapsläget inom föreningen. Det kan också dels vara av vikt för barn att kunna få tillgång till information om vad som skett och hur vuxna hanterade situationen, dels vara till hjälp för rättsvårdande instanser som socialtjänst eller polis. Dokumentationen bör sparas i minst ett år.

Efter kris

Efter en kris kan det finnas mycket att följa upp och utvärdera för att kunna utveckla föreningens förmåga att hantera en krissituation. Det är också av stor vikt att berörda inom föreningen får hjälp att hantera sina egna känslor och möjlighet att, tillsammans med andra, prata om vad som hänt och hur det påverkat både ledaren själv, liksom föreningen i stort. Vid oro för att barn far illa eller vid "konstaterade" övergrepp eller utnyttjande finns det ofta många olika känslor hos vuxna runtomkring. Det kan vara en ledare som varit en nära vän, kollega och en omtyckt person inom föreningen som kan vara misstänkt för övergrepp. Det kan också vara ett barn eller ungdom som varit länge inom föreningen och vars utsatthet rör upp mycket känslor av otillräcklighet eller ilska. Det kan också handla om bemötande och hantering av utsatta barns föräldrar och andra anhöriga eller andra oroliga föräldrar vilket kan upplevas svårt och smärtsamt.

Det kan också vara av betydelse för berörda att få ta del av så mycket information som möjligt om vad som sker eller skett efter anmälan eller påbörjad utredning. Ju mer information som är möjlig att ge – desto mindre risk för ryktesspridning eller andra former av oroligheter som kan uppkomma efter en kris.

Agerande vid oro för övergrepp (av förövare) utanför föreningens verksamhet.

Vid oro för att ett barn utsätts för våld, sexuellt våld eller annat utnyttjande så finns det en del åtgärder som kan utföras för att hjälpa barnet.

- ☐ Prata med barnet du/ni är orolig för. Berätta om er oro och varför den finns. Det kan handla om en magkänsla, blåmärken, ett sexualiserat beteende eller att ni hört barnet uttrycka sig om utsatthet.

Solberga Bollklubb

Fotboll, glädje och gemenskap

- ☐ Berätta att du är orolig och fråga hur barnet har det hemma/i skolan. Fråga om det är någon som gör barnet illa/gör något mot barnet som inte känns bra. Berätta att ingen, vare sig vuxen eller jämnårig, får uttrycka sig nedlåtande eller hånfullt mot barn, att ingen får använda våld mot barnet och att ingen får ta på barnet på hans privata delar, be barnet ta på en vuxens privata delar, be barnet att ställa upp på film eller foton där de visar privata delar eller på andra sätt göra saker mot barnet som inte känns bra.
- ☐ Fråga om någon gjort något av det du räknade upp eller gjort något annat mot barnet som inte känns bra.
- ☐ Berätta att även om någon sagt att det är en hemlighet, så ska man alltid berätta om sådana hemligheter som inte känns bra i magen för en vuxen man litar på.
- ☐ Om barnet berättar om något som ger upphov till oro. Gör då en anmälan till socialtjänsten. Det kallas en orosanmälan och den kan göras per telefon till socialtjänsten i den kommun barnet är skriven i och många gånger kan också en digital anmälan göras. Besök kommunens hemsida eller ring kommunen och fråga hur ni kan göra en orosanmälan lättast. Hos socialtjänsten beskriver ni vad som gett upphov till oro, om det framkommit något om tid, plats eller andra upplysningar om våld eller övergrepp som barnet utsatts för eller som oron gäller. Kom ihåg att en orosanmälan är just vad det låter som! Ni behöver inte veta precis vad som hänt eller att något hänt, utan ni anmäler er oro för barnet eller barnen.
- ☐ Om barnet berättar om händelser som skett så gör en polisanmälan. Om barnet lever med utsatthet för fysiskt våld eller sexuella övergrepp i nutid behöver ni se till att skydda barnet genom att ringa socialtjänsten direkt så att de kan besluta om skyddsåtgärder för barnet. Kom ihåg att ni inte behöver veta vad brottet kallas eller om det ens utgör ett brott mot barnet. Det är polisens uppgift! Kom ihåg att ni alltid kan ringa socialtjänsten eller polisen för att fråga om råd om hur ni ska gå tillväga! Många kommuner är delaktiga i ett samarbete mellan polis och socialtjänst, kallade Barnahus. Sök efter ert närmaste Barnahus eller be om att få bli kopplade till ett sådant hos polisens växel så kan ni få råd om anmälan där!
- ☐ Om det är en förälder eller nära anhörig till barnet som utsatt barnet så är det viktigt att ni inte berättar för den vuxne vad barnet berättat. Om det görs så ökar risken att den

vuxna får barnet att sluta berätta genom hot eller övertalning eller att den vuxna får möjlighet att anpassa sin historia. Låt polis och socialtjänst sköta sitt jobb och även om ni är god vän, anhörig eller kollega med den vuxna som barnet berättar om så låt utredningen ha sin gång.

- ☐ Om inget sker inom några veckor från det att ni gjort en anmälan till socialtjänsten, så ring igen och fråga hur det går med anmälan.
- ☐ Berätta också för barnet under tiden vad som sker. Berätta att ni gjort en anmälan, att ni inte berättat för föräldern/anhöriga/den vuxna och att barnet alltid kan komma och prata med er.
- ☐ Om barnet blir orolig att den vuxna ska bli arg/hamna i fängelse eller något liknande så berätta att ni inte heller vet precis vad som kommer hända, men att det ni vill är att övergreppen/våldet ska upphöra, att barnet ska skyddas, att föräldern/den vuxna ska få hjälp att sluta med sitt beteende och att ni finns med som ett stöd för barnet om barnet vill det.
- ☐ Se till att ledaren som har kontakt med barnet får stöd från föreningen genom samtal med ansvarig i föreningen. Genom att visa att ni står upp för ledaren och att ni på alla sätt både inom och utanför föreningen står upp för barns rätt genom att hänvisa till barns rätt till skydd från övergrepp, våld och utnyttjande enligt Barnkonventionens artikel 2, 3 och 19.

Agerande vid oro för övergrepp (av förövare) inom föreningens verksamhet.

Vid oro för att ett barn utsätts för våld, sexuellt våld eller annat utnyttjande så finns det en del åtgärder som kan utföras för att hjälpa barnet.

- ☐ Prata med barnet du/ni är orolig för. Berätta om er oro och varför den finns. Det kan handla om en magkänsla, blåmärken, ett sexualiserat beteende eller att ni hört barnet uttrycka sig om utsatthet.
- ☐ Berätta att du är orolig och fråga hur barnet har det inom föreningen/med sin eller annan ledare eller annan aktiv. Fråga om det är någon vuxen eller annan aktiv inom föreningen som gör barnet illa/gör något mot barnet som inte känns bra. Berätta att ingen, vare sig vuxen eller jämnårig, får uttrycka sig nedlåtande eller hånfullt mot barn, att ingen får

använda våld mot barnet och att ingen får ta barnet på hens privata delar, be barnet ta på en vuxens eller annans privata delar, be barn att ställa upp på film eller foton där de visar privata delar eller på andra sätt göra saker mot barnet som inte känns bra.

- ☐ Fråga om någon gjort något av det du räknade upp eller gjort något annat mot barnet som inte känns bra.
- ☐ Berätta att även om någon sagt att det är en hemlighet, så ska man alltid berätta om sådana hemligheter som inte känns bra i magen för en vuxen man litat på.
- ☐ Om barnet berättar om något som ger upphov till oro. Gör då en polisanmälan. Om barnet utsätts för fysiskt våld eller sexuella övergrepp i nutid av en ledare eller annan aktiv behöver ni se till att skydda barnet främst. Se till att barnet inte ska behöva delta tillsammans med den misstänkta ledaren eller aktiva.
- ☐ Kom ihåg att ni inte behöver veta vad brottet kallas eller om det ens utgör ett brott mot barnet. Det är polisens uppgift! Kom ihåg att ni alltid kan ringa polisen eller socialtjänsten för att fråga om råd om hur ni ska gå tillväga! Många kommuner är delaktiga i ett samarbete mellan polis och socialtjänst, kallade Barnahus. Sök efter ert närmaste Barnahus eller be att få bli kopplade till ett sådant hos polisens växel. På så vis kan ni få råd om anmälan och hur ni kan gå tillväga och på vilket sätt ni bör hantera den misstänkta ledaren eller aktiva.
- ☐ Det är viktigt att så snart som möjligt bringa klarhet i vad som skett. Dock ska polisen få möjlighet att göra sitt jobb utan att det arbetet ska föregås av att föreningen avslöjat för mycket information till den misstänkte ledare eller aktiva. Det är viktigt att ni inte berättar för den misstänkte ledaren eller aktiva vad barnet berättat. Om det görs så ökar risken att den misstänkte får barnet att sluta berätta genom hot eller övertalning eller ges möjlighet att anpassa sin historia. Låt polisen sköta sitt jobb. Även om ni är god vän, anhörig eller kollega med den misstänkta så föregå inte utredningen utan låt den ha sin gång.
- ☐ Kontakta barnets föräldrar eller omsorgspersoner och berätta att det framkommit oro för att barnet utsatts för övergrepp inom föreningen. Berätta vilka åtgärder ni vidtagit och att ni finns med som stöd både för den utsatta och för familjen under hela tiden. Det kan skapa väldigt mycket oro inom familjen när någon sådant uppkommer och det är då

viktigt att behålla lugnet och berätta att ni följer krishanteringsplanen och att ni gjort anmälan till polis samt att barnet skyddas genom att inte behöva delta i någon aktivitet tillsammans med ledaren eller aktiva under tiden utredningen pågår.

- ☐ En kris som denna kan snabbt leda till att fler föräldrar eller unga blir oroliga över vad som skett. Då är det viktigt att ha en tydlig kommunikation med både unga aktiva, andra ledare och anhöriga.
- ☐ Den information ni har möjlighet att ge är ofta starkt begränsad. Dock ger lite information en större upplevd trygghet än att inte ge någon information alls. Ge kort information om att ni har fått uppgifter som gett skäl för oro eller vetskap om konstaterade övergrepp och hänvisa till att ni gjort en anmälan, att ni följer krishanteringsplan samt hänvisa alla frågor till en utsedd ansvarig. På så vis blir det tydligare vem som bär ansvar samt att klubbens övriga verksamhet kan fortsätta utan att alla andra ledare berörs.
- ☐ Föreningens ordförande och övriga styrelsen bör så snabbt som möjligt få vetskap om det som framkommit för att på så vis kunna ta beslut.
- ☐ Föreningen har alltid rätt att omedelbart belägga en misstänkt förövare med timeout. Föreningen behöver därför så snart det är möjligt ta beslut om den utpekade förövaren ska beläggas med time-out medan utredningen pågår.
- ☐ Om inget skett inom några veckor från det att ni gjort en anmälan till polisen, så ring igen och fråga hur det går med anmälan.
- ☐ Berätta också för barnet under tiden vad som sker. Berätta att ni gjort en anmälan, att ni inte berättat för ledaren eller den aktiva exakt vad det handlar om och att barnet alltid kan komma och prata med er.
- ☐ Om barnet blir orolig att ledaren eller den aktiva ska bli arg/hämnas/hamna i fängelse eller något liknande så berätta att ni inte heller vet precis vad som kommer hända, men att det ni vill är att övergreppen/våldet ska upphöra, att ledaren eller den aktiva ska få hjälp att sluta med sitt beteende och att ni finns med som ett stöd för barnet om barnet vill det.

- ☐ Se till att ledaren som har kontakt med det utsatta barnet får stöd från föreningen genom samtal med ansvarig i föreningen. Genom att visa att ni står upp för barnet och att ni på alla sätt både inom och utanför föreningen står upp för barns rätt genom att hänvisa till barns rätt till skydd från övergrepp, våld och utnyttjande enligt Barnkonventionens artikel 2, 3 och 19 visar ni också att ni följer föreningens värdegrund och att barnens trygghet och skydd alltid väger tyngst.

Agerande vid övergrepp (av förövare) inom föreningens verksamhet.

När barn utsätts för våld, sexuellt våld eller annat utnyttjande så finns det en del åtgärder som kan utföras för att hjälpa barnet.

- ☐ Prata med barnet. Välj en lugn miljö och se till att barnet upplever trygghet genom att fråga om barnet vill ha med någon särskild person, såsom en anhörig, en annan ledare eller en lagkamrat. Se till att ni inte är fler än vad som krävs för samtalet. Var tydliga med att ni vill att barnet berättar, att ni finns där för att lyssna och att ni vill barnets väl. Var tydliga med att ni tror på barnet och att ni finns där för att stötta och hjälpa till och att barnet inte ska vara rädd för att berätta utan att det är bra att hen gör det så att övergreppen kan upphöra.
- ☐ Berätta för barnet att ingen, vare sig ledare eller aktiv, får uttrycka sig nedlåtande eller hånfullt mot barn, att ingen får använda våld mot barnet och att ingen får ta på barnet på hens privata delar, be barnet ta på en vuxens eller annans privata delar, be barn att ställa upp på film eller foton där de visar privata delar eller på andra sätt göra saker mot barnet som inte känns bra.
- ☐ Ställ en öppen fråga om vad som hänt och om barnet kan minnas när det började eller när övergreppet skedde.
- ☐ Fråga om någon gjort något av det du räknade upp eller gjort något annat mot barnet som inte känns bra.
- ☐ Berätta att även om någon sagt att det är en hemlighet, så ska man alltid berätta om sådana hemligheter som inte känns bra i magen för en vuxen man litar på.
- ☐ Skriv ned det barnet berättar. Använd de ord som barnet själv använder och nedteckna berättelsen.

- ☐ Om barnet har någon synlig skada eller själv berättar om skador (vilket är väldigt ovanligt vid sexuella övergrepp, men mer vanligt förekommande vid våld) så se till att polis får kunskap om att det kan finnas skador att dokumentera.
- ☐ Om barnet berättar om händelser som skett så gör en polisanmälan. Kom ihåg att ni inte behöver veta vad brottet kallas eller om det ens utgör ett brott mot barnet. Det är polisens uppgift! Kom ihåg att ni alltid kan ringa polisen eller socialtjänsten för att fråga om råd om hur ni ska gå tillväga! Många kommuner är delaktiga i ett samarbete mellan polis och socialtjänst, så kallade Barnahus. Sök efter ert närmaste Barnahus eller be att få bli kopplade till ett sådant hos polisens växel så kan ni få råd om anmälan och hur ni kan gå tillväga och på vilket sätt ni bör hantera den misstänkta ledaren eller aktiva.
- ☐ Om barnet utsätts för fysiskt våld eller sexuella övergrepp i nutid av en ledare eller annan aktiv behöver ni se till att skydda barnet främst. Se till att barnet inte ska behöva delta tillsammans med den misstänkta ledaren eller aktiva.
- ☐ Det är viktigt att så snart som möjlighet bringa klarhet i vad som skett. Dock ska polisen få möjlighet att göra sitt jobb utan att det arbetet ska föregås av att föreningen avslöjat för mycket information till den misstänkte ledare eller aktiva. Det är viktigt att ni inte berättar för den vuxne vad barnet berättat. Om det görs så ökar risken att den vuxna eller jämnåriga får barnet att sluta berätta genom hot eller övertalning eller ges möjlighet att anpassa sin historia. Låt polis och socialtjänst sköta sitt jobb, även om ni är god vän, anhörig eller kollega med den misstänkta.
- ☐ Kontakta barnets föräldrar eller omsorgspersoner och berätta att det framkommit uppgifter om att barnet utsatts för övergrepp inom föreningen. Berätta vilka åtgärder ni vidtagit och att ni finns med som stöd både för den utsatta och för familjen under hela tiden. Det kan skapa väldigt mycket oro inom familjen när någon sådant uppkommer och det är då viktigt att behålla lugnet och berätta att ni följer krishanteringsplanen och att ni gjort anmälan till polis samt att barnet skyddas genom att inte behöva delta i någon aktivitet tillsammans med ledaren eller aktiva under tiden utredningen pågår.
- ☐ En kris som denna kan snabbt leda till att fler föräldrar eller unga blir oroliga över vad som skett. Då är det viktigt att ha en tydlig kommunikation med både unga aktiva, andra ledare och anhöriga.

- ☐ Den information ni har möjlighet att ge är ofta starkt begränsad. Dock ger lite information en större upplevd trygghet än att inte ge någon information alls. Ge kort information om att ni har fått uppgifter som gett skäl för oro eller vetskap om konstaterade övergrepp och hänvisa till att ni gjort en anmälan, att ni följer krishanteringsplan samt hänvisa alla frågor till en utsedd ansvarig. På så vis blir det tydligare vem som bär ansvar samt att klubbens övriga verksamhet kan fortsätta utan att alla andra ledare berörs.
- ☐ Föreningens ordförande och övriga styrelsen bör så snabbt som möjligt få vetskap om det som framkommit för att på så vis kunna ta beslut.
- ☐ Föreningen har alltid rätt att omedelbart belägga en misstänkt förövare med timeout. Föreningen behöver därför så snart det är möjligt ta beslut om den utpekade förövaren ska beläggas med time-out medan utredningen pågår. En dömd förövare kan också beläggas med permanent suspendering från barn- och ungdomsverksamheten.
- ☐ Berätta också för barnet under tiden vad som sker. Berätta att ni gjort en anmälan, att ni inte berättat för ledaren eller den aktiva exakt vad det handlar om och att barnet alltid kan komma och prata med er.
- ☐ Om barnet blir orolig att ledaren eller den aktiva ska bli arg/hämnas/hamna i fängelse eller något liknande så berätta att ni inte heller vet precis vad som kommer hända, men att det ni vill är att övergreppen/våldet ska upphöra och att barnet inte ska behöva möta eller delta i någon aktivitet ihop med ledaren eller den aktiva. Ni kan också berätta att ni vill att ledaren eller den aktiva ska få hjälp att sluta med sitt beteende och att ni finns med som ett stöd för barnet om barnet vill det.
- ☐ Se till att ledaren som har kontakt med det utsatta barnet får stöd från föreningen genom samtal med ansvarig i föreningen. Genom att visa att ni står upp för barnet och att ni på alla sätt både inom och utanför föreningen står upp för barns rätt genom att hänvisa till barns rätt till skydd från övergrepp, våld och utnyttjande enligt Barnkonventionens artikel 2, 3 och 19 visar ni också att ni följer föreningens värdegrund och att barnens trygghet och skydd alltid väger tyngst.

BILAGA 4 - PSYKOSOCIALT OMHÄNDERTAGANDE

Medmänsklighet vid en kris är ovärderlig. Det psykosociala omhändertagandet är kärnan i all krishantering. Lika viktigt som det är att ha en bra organisation är att arbetet i en kris kännetecknas av empati, en vilja att hjälpa och "tycka om". Många gånger är det psykosociala omhändertagandet som gör att en kris överhuvudtaget går att komma igenom om. Om klubben inte agerar psykosocialt är det risk att "såren" blir många och det blir svårt att driva verksamhet igen.

Kommunen har en POSOM-grupp (psykosocialt omhändertagande) där man kan få hjälp med svårare saker. Vi ska inte försöka leka psykologer eller kuratorer, det får vi lämna åt proffsen, föreningen ska i första hand vara medmänniskor. I händelse av kris skall krisgruppen samordna åtgärderna. Ibland kanske det bara handlar om att komma med en blomma till någon som har det svårt. Men det kan också komma att handla om en ganska stor insats eftersom en olycka eller kris ibland kräver mycket efterarbete. Verksamheten kanske måste läggas åt sidan under en tid för att ge plats åt samtal och bearbetning. Då får man inte vara rädd att ta hjälp utifrån, vi ska bara göra det som vi kan förväntas klara av. Krisgruppen ska också stötta stöttarna och försöka i möjligaste mån förmedla vidare människor som behöver professionellt stöd.

Texten nedan innehåller råd och förslag, inga färdiga lösningar, varje situation är unik. I samråd med andra måste de bästa åtgärderna för varje situation diskuteras fram. Försök förmedla förhållningssättet till alla i föreningen så vi är många som stöttar.

Insatser efter svårare olycka eller dödsfall

Direkt efter olyckan

- ☐ Skicka inte hem deltagarna! Samla istället gruppen på en plats där ni får vara ifred och informera så uttömmande som möjligt om vad som har hänt.
- ☐ Informera sakligt om vad som har hänt. Spekulera aldrig om händelsen och dess orsaksförlopp.
- ☐ Ge god tid för frågor och samtal. Ge alla som vill en möjlighet att komma till tals. Förvänta dig inte att alla ska reagera på samma sätt. Var tolerant.

- ☐ Förbered deltagarna på att det är vanligt och normalt med reaktioner efteråt. Uppmana dem att berätta för sina föräldrar/anhöriga vad som hänt så att de kan förstå eventuella efterreaktioner.
- ☐ Uppmana dem att tala om händelsen med anhöriga. Kanske ska klubben informera alla.
- ☐ Kalla till återsamling direkt på morgonen dagen därpå om det är övernattning.
- ☐ Informera krisgruppen om vad som hänt så att informationen kan spridas; avgör om en pressträff behövs och/eller om pressmeddelande ska gå ut.
- ☐ Vid olycka kontakta anhöriga, klubbledare, förbund och eventuella motståndare. Vid dödsfall är detta en uppgift för polis eller sjukhus.
- ☐ Ordna dryck och förtäring.
- ☐ Följ de drabbade hem, låt inte drabbade köra bil.
- ☐ Ställ in träning men samlas istället för att bearbeta händelsen.
- ☐ Diskutera behovet av präst eller annan andlig ledare.
- ☐ Stöd stödjarna; allvarliga händelser kan ta hårt på krafterna.

Vid dödsfall

- ☐ Är det polis eller sjukvården som ska kontakta närmast anhörig. Kontakta anhöriga när det är bekräftat att de har fått dödsbudet.
- ☐ Låt sådant som påminner om den som har avlidit vara orört för en tid framåt. Stoppa inte undan föremål i tron att de stör sorgearbetet – resultatet kan bli det motsatta.
- ☐ Ritualer är viktiga i sorgearbetet.
- ☐ Vid dödsfall utomlands ska UD kontaktas; ta även hjälp av svensk ambassad om sådan finns i närheten.
- ☐ Stötta anhöriga och andra
- ☐ Försök att snabbt vara på plats och stötta anhöriga i hemmet alternativt hjälp till att finna annan anhörig som kan göra detta. Vid dödsolycka måste detta ske efter att polis har underrättat de drabbade.

Solberga Bollklubb

Fotboll, glädje och gemenskap

- ☐ Var en bra lyssnare – se ”Förhållningssätt”.
- ☐ Om inte den drabbade orkar själv, kontakta och berätta för andra anhöriga.
- ☐ Avlasta de anhöriga mot massmedia och andra personer.
- ☐ Hjälp till att kontakta myndigheter.
- ☐ Bistå med småsaker (handla, ringa arbetsplatsen o s v – minsta åtgärd kan vara för jobbigt för den drabbade).
- ☐ Vilka övriga behöver stöd: vänner, klubbledare, medlemmar?

Efterbearbetning

- ☐ Håll kontakten inom gruppen, både aktiva och ledare.
- ☐ Håll koll på varandra; en person som inte hör av sig kanske har klarat krisen bra, men ”frånvaron/tystnaden” kan också bero på djup kris som orsakar apati.
- ☐ Stötta varandra.
- ☐ Håll kontakten med anhöriga.
- ☐ Diskutera insatserna med inblandade och notera nya åtgärder.

Minnesstund

Fundera på om det finns behov att klubben organiserar en minnesstund. Diskutera om möjligt med de anhöriga om vilka som ska bjudas in och vad som förväntas. I allmänhet behövs en avskild plats, där man kan spela lugn musik och tända ljus. Själva olycksplatsen utgör ofta mötesplatsen, men tänk då på att det kan vara utomhus och svårt att skapa avskildhet. Anlita gärna en präst eller annan andlig ledare för att leda minnesstunden. De kan också bistå med råd och anvisningar för mötet, även om de inte medverkar. Beakta också behovet av rätt sorts andlig ledare.

Utvärdering

Ett par veckor efter att krisen/olyckan är över utvärderar krisgruppen insatserna. Låt någon intervjua ett antal inblandade personer i förväg. Gå igenom dokumentationen och sammanfatta

händelserna. Värdera insatserna. Diskutera hur krisplanen fungerade, saknades något? Revidera vid behov krisplanen. Kontrollera att uppföljningssamtal och stödinsatser fungerar.

Förhållningssätt

- ☐ Stöd människors egna läkningsresurser.
- ☐ Försök aldrig ge tillbaka det som är förlorat.
- ☐ Låt individen fritt uttrycka sina känslor.
- ☐ Lämna inte den/de drabbade ensam under den akuta krisen.
- ☐ Försök inte trösta. Ord som ”Det är inte så farligt” blir till hån i den här situationen. Det här är kanske det farligaste och värsta som kunde hända för den drabbade. Hjälp anhöriga att sörja istället för att trösta.
- ☐ Var nära och närvarande. Visa att ni ställer upp, att ni finns, att ni deltar. Våga visa er egen sorg och bestörtning.
- ☐ Lyssna aktivt. Det finns inga, aldrig så välmenande råd som hjälper. Men lyssna, ta in och bekräfta känslan. Var delaktig.
- ☐ Acceptera vrede och aggression under förutsättning att det inte orsakar ytterligare skada. Var beredd på starka känslor och även anklagelser.
- ☐ Sök kroppskontakt. När man inget kan säga räcker det långt med att hålla en hand eller kramas.
- ☐ Var inte rädd för gråten; den är kroppens eget sätt att uttrycka en stark känsla. Håller man tillbaka den stoppar man också känslan och då dyker den upp senare, ibland efter många år.
- ☐ Hjälp med orden. Fråga försiktigt hur det var, vad som hände, hur det kändes. Ett sätt att få ur sig något av sorgen är att klä den i ord. Samtidigt är det första steget av en bearbetning som senare kan hjälpa en person vidare.
- ☐ Svik inte. Se till att ni finns kvar. Lämna ert telefonnummer och visa att ni när som helst är beredda att fortsätta samtalet.

- ☐ Återkom. En stor sorg är inte klar med ett samtal. Ta själv ansvaret för att höra efter de drabbade mår; är de passiva, rent av i chocktillstånd; det räcker inte med ett telefonsamtal för att ta reda på detta. Träffa de drabbade.
- ☐ Ge det tid. När den sörjande för elfte gången berättar samma sak är han/hon inte hjälpt av att höra: "Det där har jag redan hört." En del av bearbetningen består av att "älta" det som har skett. När det är klart upphör upprepningen och den drabbade kan gå vidare i sorgearbetet.
- ☐ Var dig själv. Försök inte vara psykolog, kurator eller präst. Det som behövs är i första hand medmänsklighet, medkänsla och omsorg.
- ☐ Försök skaffa eget stöd så att hjälpen inte blir för betungande för dig själv.

Krisreaktioner

När man utsätts för en mycket svår påfrestning, en traumatisk händelse, är det vanligt och helt normalt att reagera med en s.k. psykisk kris. En psykisk kris tar olika lång tid för olika personer att komma igenom, men det är en övergående process. Inom kris- och katastrofpsykologin har man på senare år delat upp reaktionerna i akuta reaktioner och efterverkningar

Akuta reaktioner: Chockreaktioner kan variera i tid från ett ögonblick upp till några dagar efter händelsen. De kännetecknas av ett förändrat tillstånd av medvetande – både det som hänt och det som händer tycks överkligt. Man värjer sig mot att ta in det som hänt i medvetandet. Andra vanliga reaktioner är obeslutsamhet, ilska, förvirring och gråt. Kroppsliga symtom kan vara yrsel, illamående och hjärtklappning. Ofta förvrängs minnesbilden och tidsuppfattningen. Kontakten med omgivningen kan försvåras.

Efterverkningar kan komma omedelbart efter chocken men också fördröjas väsentligt. De kan dyka upp flera veckor eller månader efter den traumatiska händelsen. Ofta tonar efterreaktionerna ut efter tre till fyra veckor – under förutsättning att man har fått möjlighet att bearbeta händelsen. Exempel på vanliga efterverkningar:

- ☐ Påträngande minnen av händelsen.
- ☐ Insomningssvårigheter, sömnrubbningsar, mardrömmar.
- ☐ Minnes- och koncentrationssvårigheter.

Solberga Bollklubb

Fotboll, glädje och gemenskap

- ☐ Trötthet, nedstämdhet, depression, ångest.
- ☐ Skuld- och skamkänslor.
- ☐ Fobiska reaktioner (vågar t ex inte åka buss efter bussolycka).
- ☐ Återupplevelse av tidigare traumatiska händelser.
- ☐ Förhöjd vaksamhet, ständig alarmberedskap.
- ☐ Stark vrede, överspändhet.
- ☐ Ändrade livsvärderingar.
- ☐ Störningar i arbets-, vänskaps-, och familjerelationer.
- ☐ Kroppsliga stressreaktioner som hjärtklappning, huvudvärk, magont, yrsel, svettningar.

BILAGA 5 – Rutiner vid massmediekontakter

I en kris sätts organisationen på stora prov. Det kan kännas ovidkommande och oviktigt att i en svår stund behöva tänka på massmedierna. Kom då ihåg att vi som ansvarar för föreningen är språkrör för vår organisation. Att inte bry sig om massmedierna i en kris kan ge utrymme för spekulationer som försvårar situationen. Vi har också ett ansvar för organisationens trovärdighet. Kom ihåg att det finns ett ömsesidigt beroende mellan oss och journalisterna. Respektera journalisterna och inse att de har sina roller.

Ett dödfall är det värsta som kan drabba de inblandade men för föreningen kan andra saker vara värre ur ett massmediaperspektiv. Det kan låta krasst, men en förening lever vidare efter till exempel en ledares död. Däremot kan en ledare som förgriper sig på barn vara rent förödande för en klubb. Det förtroende som har byggts upp raserar på snabbt och det är mycket svårt att vinna tillbaka det. Därför är det mycket viktigt att förbereda sin organisation på vilka händelser som kan drabba den ur ett massmedialt perspektiv. Kontakterna med massmedia bör dirigeras av en person för att minimera risken för motstridiga och vilseledande uppgifter. Men när en kris blir utdragen är det omöjligt att dessa kontakter sköts av en och samma person. Utse i så fall två till tre personer som kan avlösa varandra. Detta kräver att de inblandade hela tiden delger varandra skeendet.

Generella råd

- ☐ Informera – propagera inte.
- ☐ Spekulera aldrig – tala bara om fakta.
- ☐ Erkänn det uppenbara, erkänn det negativa – det skapar förtroende. Berätta vad ni gör för att lösa problemet eller andra aktuella åtgärder.
- ☐ Fatta dig kort.
- ☐ Vill du inte besvara en fråga – förklara varför. Säg aldrig: ”inga kommentarer”.
- ☐ Sätt in händelsen i ett perspektiv – till exempel: ”Detta är allvarligt, men kom ihåg att varje dag tränar och tävlar tusentals aktiva i vår gren och det är mycket sällsynt med denna typ av olyckor i vår idrott.”
- ☐ Diskutera med jämna mellanrum tänkbara kriser ur ett massmediaperspektiv.

- ☐ Identifiera tänkbara frågor och kom överens om svaren. På så sätt skapas en god beredskap när krisen slår till.

Om journalister ringer

Fråga efter källan om det rör sig om en olycka eller ett dödsfall om journalistens uppgift är en nyhet för dig; uttala dig inte förrän du själv har haft möjlighet att kontrollera uppgiften om den inte kan uppges. Skaffa respit. Även om du ”vet” vad du skall säga är det en god regel att be att få ringa upp om journalisten om fem-tio minuter. Fundera under tiden över och ordna:

- ☐ Vad vill journalisten?
- ☐ Är du rätt person att intervjua, ska du samråda med någon annan?
- ☐ Vad vill du få ut: fakta, budskap, argument.
- ☐ Skriv stolpar.
- ☐ Ha fakta tillgängliga.
- ☐ Undvik fackspråk.
- ☐ Förbered dig på att hinna säga det viktigaste.

Berätta för journalisten om:

- ☐ Kunskap hos inblandade – erfarenhet, säkerhetsutbildning etc.
- ☐ Säkerhetsrutiner.
- ☐ Personlig säkerhetsutrustning om sådan finns.
- ☐ Anläggningens övriga säkerhet.
- ☐ Gärna något om tidigare incidenter/olyckor av liknande slag och lärdomar av dessa.
- ☐ Ange kontaktpersoner med telefonnummer (helst mobilnummer)

Exempel på fyra tänkbara frågor från en journalist och vad man bör tänka på när man svarar:

- ☐ Händelseförloppet – lämna inte ut några namn, kontakta anhöriga först.
- ☐ Orsak och eventuell skuld – var försiktig, felaktiga slutsatser kritiseras i efterhand.

- ☐ Säkerhet – hur var säkerheten tillgodosedd i det aktuella fallet?
- ☐ Konsekvenser av olyckan – ”Kommer ni att stoppa dessa moment?”, ”Kommer ni att höja åldern för att få delta i ...?” ”Är det inte dags att ändra reglerna nu?”

Tänk på följande vid intervjuer:

- ☐ Säg det viktigaste först, kort och koncist.
- ☐ Var uppriktig.
- ☐ Säg aldrig något ”off the record”, det vill säga nämn inte saker för en journalist som du egentligen inte vill offentliggöra. För journalisten väger nyhetsvärdet tyngre än eventuell lojalitet mot dig.
- ☐ Upprepa gärna ditt huvudbudskap i slutet av intervjun.
- ☐ Be att få läsa artikeln/höra inslaget före publicering. Du har rätt att få ta del av citat. Journalisten kanske inte anser sig ha tid med att ringa och ge dig citatet och då har du att välja mellan att inte uttala dig eller att lita på journalisten.
- ☐ Underrätta övriga inblandade, i krisgrupp eller föreningen, om ditt uttalande.

Pressmeddelanden

Ta initiativ! Är det ”kris” startar snart mediadrevet. Skriv gärna ett kort, första meddelande och visa att mediekontakterna inlets. Vänta inte på att få fram fakta och svar på alla frågor. Återkom några timmar senare med ytterligare meddelande. Behåll initiativet – även om journalister ringer. Du bestämmer när meddelandet skall gå ut.

- ☐ Ta fram underlag.
- ☐ Vad har hänt? Händelseförlopp, personskador, materiella skador.
- ☐ Vad är viktigt att berätta? Säkerhet. Konsekvenser.
- ☐ Varför hände det? Var försiktig med orsak och skuld.
- ☐ Vilka fakta (statistik m m) finns?
- ☐ Formulera huvudbudskapet i ingressen där ingressen ska svara på frågorna: vad, vem, hur, varför, var och när?

- ☐ Formulera det viktigaste i en mening.
- ☐ Skriv konkret och skala bort oväsentligheter.
- ☐ Formulera det så att det kan läsas på tio sekunder.

Brödtexten

- ☐ Skriv med ”fallande viktighet” – det viktigast först så att texten kan kortas bakifrån.
- ☐ Ordningsföljd: huvudpoäng, slutsatser, villkor och konsekvenser.
- ☐ Skriv korta meningar (ca 15-20 ord per mening), säg en sak i varje mening.
- ☐ Använd aktivt språk (rak ordföljd, aktiva verb) och stryk överflödiga ord.
- ☐ Skriv enkelt, undvik fackuttryck.

Citat

Försök få med ett uttalande från ansvariga och medverkande. Skriv detta med s.k. ”pratminus.”

- Detta hände... säger NN
- Vi har vidtagit åtgärder för att, berättar NN
- Vi har kontaktat ... för hjälp med, säger NN

Rubrik

Försök skriva rubriken korrekt och saklig. Använd inte en ”reklamrubrik” på ett olycksfall. Rubriken skall gärna innehålla något om händelse och plats, till exempel: ”Spelare dog vid blixtnedslag på Ullevi”, ”Hjälmen räddade speedwayförare i Sundsvall.”

Avsändare, vem svarar på frågor...

För mer information och kommentarer kontakta, ange alltid mobilnummer. När du skickar ut ett första ”snabbmeddelande” bör du hänvisa alla frågor till pressansvarig (avsändare). Detta är ofta bra i krissituationer när det viktiga är att lösa uppgifter inom organisationen. Belasta inte meddelandet med för många mediekontakter, men i följande pressmeddelanden är det bra att hänvisa till någon ansvarig. Tänk på att journalisterna ofta vill ha kommentarer från ansvariga

och inblandande personer; det är därför viktigt att press/informationsansvarig och ordföranden är samspelta.

Sändlista

Tänk på att informera internt innan ni går ut externt. I checklisten bör det framgå vilka som skall informeras (telefon mm) innan pressinformation går ut. Är krisgruppen informerad? Vet de som uppges som kontaktpersoner att journalister kan komma att ringa? Har alla i styrelsen fått besked? Är kamrater underrättade? Är eventuell berörd förening underrättad? Skicka pressmeddelandet i första hand till TT men också till förbundets/föreningens alla övriga presskontakter. Därigenom får alla redaktioner samma information samtidigt, vilket minskar intresset för ”kvällstidningsrubriker” som lätt uppstår när någon är ensam om en nyhet.

Åtgärder efter att pressmeddelandet har gått ut

Tänk på att ett pressmeddelande ofta följs av kontakter med journalister. När de ringer är det viktigt att lämna samma svar (ditt huvudbudskap på tio sekunder) som i det skriftliga underlaget. Leta inte fram nya fakta. Se ovan ”När journalisten ringer”. Anteckna journalisternas frågor och svara på dessa i nästa pressmeddelande. Det är bättre att skriva ytterligare ett pressmeddelande efter några timmar än att lämna besked vid varje telefonsamtal, det ökar risken att det ”slinker” ut olika uppgifter.

Samordna olika aktörer

Vid olyckor med till exempel flyg eller tåg är även andra aktörer inblandade. Då uppstår en mer komplicerad informationsstruktur, ni är inte ensamma om att tolka förlopp och andra viktiga moment. Om polisen kopplas in kommer även de att utfrågas av massmedia. I dessa fall är det viktigt att respektera varandras roller men att också fråga de andra organisationerna om hur de hanterar frågan. Håll varandra underrättade om massmediekontakter och uttalanden.